

מסורת הש"ס

א) וכל זה לתאם בהרא"ש בפסקיו פ"ט סי' א] אין כאן מקומו וז"ל לקמן קודם כיון דחזא ההוא קצרא ל"א והיו מטערי רבנן וכו', ג) נ"ע חז' ב"ב עד ד"ה ועכשיו, ג) לקמן סד., ד) ברכות ט. קדושין מה.; ה) ש"ך עוד לדף כב.; ו) נמו"ק כד.; ז) נצמדבר ל., ח) נ"ע"כ ש"ך לדף כב.; ט) נלהג במשנה, י) נצמדבר ל.,

הגהות הב"ח

(א) במשנה יאמר כל נדר כ"ל ומיתא לו נמחק:

מוסף רש"י

אין פותחין לו בגדל. דבגר שלא היה בעולם בשעת נדרו עדיין ועמידן לבוא לעולם לאחר שנדר (לקמן טד.).

רש"י

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

כג. ר"ן

עין משפט ונר מצוה

יב א מ"י פ"ו מהל' שבעות הלכה יב סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף יב:
ב ע"י מ"י שם בהשגות וכת"מ:
ג ג טוש"ע שם סעיף ז:
יד ד מ"י פ"ב מהלכות נדרים הל"ד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רחא סעיף א:

פירוש הרא"ש

קצרא. מנכס בגדים ומקלין כדלמרי' בהגזול בתרא [ב"ק קט:] קצרא שמיא וקצרא שקיל ליה: אין פותחין בגדל. דמאחר שאינו מנזי דלא מסיק אדעתיה שארע דגר זה לא הו"א חרטא לעקור הנדר מעיקרו: שביחי מאערי ת"ח אחרים כי האי עובדא: ובי שרי. הדיין לעשות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבצים לשמוע הדרשה ואף נהוגות היו נהוגות מלו"ה לבוא שמה ולראות בכבודה של תורה:
ותנ"י רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להחריז את חבריו ב"י. גמ' מפרש לה: לא שמע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיועד שנטל נדרי:

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שגר תעניתיו שהתענה אם היה תוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: (א) **זיל לקיעד.**

לכניסת ציתך וכדלמרינן^(א) אקילעא דבי ריש גלותא: **פתח פיסחא לנפשי.** לא שיתיר רב סחורה לעזמו דהא קי"ל נאגיגה י.^(ב) לא יחל דבריו^(ג) הוא אינו מיחל אלא שמנא פתח שהיה יכול להיות ניתר זו: **כל שהיא ספארים לעושי.** שהיא מזד עצמה משוכחת עד שהיא תפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו זה. והא רתח רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא מיקרי נולד דשכיח דלירתח גברא רבה כרב נחמן על מי שנדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי^(ד): **על דעסא דמטערי רבנן.** והאי לאו נולד הוא דשכיח: **ומי שרי הכי.** כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו תאסר בהנאתו: **אין והסניא מעשה צאח.** אלמא אפילו כי האי גוונא פתחין. וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה צין זו לנדרי זרוחין דמתני' אדרבה היה לו לומר שהנדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי דנדרי זרוחין דמתני' אין פיו ולבו שוין של מוכר ולא של לוקח שוין שלעולם לא היה דעתו של מוכר שלא יפחות מן הסעל ולא דעתו של לוקח שלא יוסיף על שקל ומש"ה שרו אבל זה דעתו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לאו נדרי זרוחין מיקרו אלא דאיכא פתח שאינו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה וצמתניתין נמי הא כתיבנא לעיל (כא. ד"ה גרסינן) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין דצריהס חייל נדרייהו וכדמוכח צירוש'ל אלא דאפשר שאף צמעמדין פותחין פתח לומר אילו היית יודע שלוקח לא יתן זו סלע כלום היית נודר אם אמר לאו מתירין אותו וכדפתחין הכא. וא"ת ומאי שנא מהרואה שיאכל חצירו אכלו ומדירו דא"ר אליעזר בן

והוּו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא^(ה) (ל"א אדעתא דהכי אין כמה זימנין והוּו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא) אמר ליה בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית מי נדרת אדעתא דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא לטולא אמר לא ושרויה ר' ישמעאל בר ר' יוסי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקבייהו דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין כמה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא דמחי לי קצרא לא נדרי^(ו) ושרויה לנפשיה א"ל רב אחא מדרפתי לרבינא האי נולד הוא דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא^(ז) א"אין פותחין לו בגולד א"ל ב-האי לאו נולד הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן^(ח) דביתיהו דאביי הוה לה ההיא ברתא הוא אמר לקריבאי היא אמרה לקריבה אמר לה תיתסרא הנאתי עלך אי עברת אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אזלת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה אתא לקביה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא י אין והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוסי: **בתנ"י** יר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבריו שיאכל אצלו יאמר^(ט) לו כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **גמ'** וכיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה חסורי

יעקב^(י) דנדרי זרוחין הוו והא התם פיו ולבו שוין שרואה שיאכל עמו חצרו ואפי' הכי אמרינן דנדרי זרוחין הוו ושרו ממילא י"ל דלא דמי דאילו התם הענין מוכיח מתוכו שאינו אלא זרוח שאין צאכילת חצרו אלאו קפידא כל כך שצטביל זה ידירנו מנכסיו דזוקא אבל צהאי עובדא דדציתיהו דאזיי דאיכא קפידא טפי לאצי כי מנסבא לה דציתיהו לקריעה ודאי איכא למימר דזוקא הדירה ולא לזרוח בעלמא ומה"ה פשיטא לן דלריך פתח ואין הנדר בטל אדרבה מתמהינן היכי שרינן ליה צהאי פתחא: והיתר גדרים ציחיד מומחה או בשלשה הדיוטות צמקוס שאין מומחה וכדלמרינן צהדיא צצכורות צפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו:) אמר רבי חי"א צר אצין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הצכור צמקוס שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר צמקוס שאין חכס ואמרינן התם שלשה מתירין את הנדר צמקוס שאין חכס לאפוקי מדרבי יהודה דאמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכס צמקוס שאין חכס כגון מאן אמר רב נחמן כגון אגא פירוש האי אחד מהן חכס דצעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכס כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אגא כלומר דצעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אגא דגמירנא וסבירנא ואמרינן מו התם ר' יהודה אומר אחד מהן חכס מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסברי להו וסביר כלומר חד מינייהו צעינן שיהא גמיר וסביר אבל תרי צע"ג דלא גמירי כיון דכי מסברי להו סברי ומשמע ודאי דחכס דשרי יחידי לר' יהודה דוקא צמקון דאי צגמיר וסביר דאי צגמיר נחמן סגי א"כ היכי צעי צתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר צלחודיה שרי נדרא ומה לו להצטרף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכס צמקוס שאין חכס דאי צגמיר וסביר סגי צכל מקוס שהוא הרי יש צו חכס אלא ודאי ה"ק אחד מהן חכס דהיינו גמיר וסביר צמקוס שאין חכס דהיינו סמוך דכי איחיה לסמוך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה צעי' סמוך ציחיד לרבנן נמי דמדרבי יהודה נשמע לרבנן דצהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן צסוף פ' נערה המאורסה (לקמן עח:) דלמרינן מועדי ה' צריכין מומחה פרשת נדרים אין צריך מומחה אלא אפי' צ"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטות כתיב' אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן ציחיד מומחה ומשמע דיחיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם צעיא סמוך ה"נ צעיא סמוך וזהו דעת הרמב"ן ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב צפ' ו' מהל' שבעות (הל' ה) דחכס מוצקת מתיר את הנדרים דלא צעיא סמוך משמע דמפרש הרצ ז"ל דהא דלמרי' התם צמקוס שאין חכס לאו סיומא דמלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דלמרי שלשה מתירין את הנדר צמקוס שאין חכס דאלמא חכס לחודיה מתיר ומהדרינן כעין אמר מר צמקוס שאין חכס חכס כגון מאן כלומר כגון מאן מתיר ציחיד ואמר רב נחמן כגון אגא כלומר דגמיר וסביר אלמא כל היכא דגמיר וסביר איחיה לחודיה שרי נדרא ואע"פ שאינו סמוך וכבר כתצתי זה צפ"ק (דף ח: ד"ה ושמתא) ועוד אכתוב צוה צפרק נערה (לקמן עח:) צס"ד. ושלשה הדיוטות דשרו נדרא כד מסברי להו וסביר סגי דקי"ל כרבנן דלא צעו שיהא אחד מהן חכס ומיהו צעינן דכי מסברי להו לסברו דג' לרבנן כשנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דלמרינן שלשה מתירין את הנדר צמקוס שאין חכס דמשמע הא צמקוס שיש חכס אין מתירין משום כבודו של חכס הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אבל צדיעצד אשתמי ליה נדרא: פסקא אף הרווא להדיר את חצירו. שאוסר כל נכסיו על חצירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: **גמ'** כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אסי לגביה למיכל צהדיה. לפי שכבר יודע המוזמן שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המוזמן. וצדין הוא דהוה מני' לשנויי דאמר מדיר צחשא' כדי שלא שמע המודר אלא דאכתי לא אתיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרווא משמע דהא נמי משום נדרי זרוחין מותר ולאו משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי צכי האי גוונא עסקינן היכי תני וצלבא שיהא זכור [בשעת נדרן] פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:

הכי